

مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی دوره فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران با ارتش سلطنت عمان

سیدعباس حسینی زاده آرانی^۱*

محمدصادق سنائی زاده

پرویز ضیغمی نژاد

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۱۷

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۰۷

چکیده

مقاله حاضر با هدف مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی دوره دافوس ایران با عمان با گرایش گروه زمینی انجام می‌شود. نوع تحقیق کاربردی و روش تحقیق توصیفی است. جامعه مورد مطالعه، مجموعه‌ای از اسناد و مدارک مرتبط با سامانه آموزشی کشورهای ایران و عمان و نیز دافوس ایران و عمان است. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل کلیه اساتید و خبرگان دافوس آجا و دافوس عمان هستند که در حوزه آموزش صاحب‌نظر بوده و به اصول آموزشی دافوس آجا و عمان آشنا بوده و همچنین کسانی که به کشور عمان و ایران اشراف دارند. روش تحقیق توصیفی بوده و نیز به صورت مصاحبه با خبرگان و نیز روش کتابخانه‌ای با استفاده از کتاب و نشریات علمی، سایت‌های اینترنتی، اسناد، مدارک و قوانین آموزشی کشور ایران و عمان به روشی تطبیقی صورت گرفته است. در این تحقیق، داده‌های موردنیاز پس از جمع‌آوری و مقایسه تطبیقی، به صورت جزء به جزء به روش کیفی تحلیل گردیده است. نتایج پژوهش در زمینه سرفصل‌های آموزشی دافوس عمان و دافوس آجا، تشابه دو دافوس در استفاده از سیستم‌های غربی بوده؛ لیکن از منظر محتوا و غنای آموزش، دافوس آجا با توجه به مأموریت خود، آموزش‌های عملی را به صورت صحنه واقعی برنامه‌ریزی و اجرا می‌نماید و بر طرح‌ریزی مشترک تاکتیکی تمرکز داشته در حالی که دافوس عمان بر فراگیری فرآیندهای تکنیکی رسته‌ها تمرکز دارد.

واژگان کلیدی: دوره فرماندهی و ستاد، دروس تخصصی، دروس مشترک، سرفصل‌های آموزشی

مقدمه

تحول در ماموریت نیروهای مسلح از مسائل نظامی و میدان نبرد به مسائل مستشاری، همکاری جویانه و میدان دیپلماسی و گفتگو، زمینه را برای تعاملات دفاعی بین کشورها فراهم نموده است. بسیاری از کشورها و از جمله جمهوری اسلامی ایران نیز با استفاده از روش‌های کم هزینه و مسالمت آمیز همچون دیپلماسی دفاعی به عنوان یکی از ابزارهای مؤثر در اجرای سیاست‌های دفاعی آثار و پیامدهای مثبتی را در سطح ملی و بین‌المللی کسب نموده است. دیپلماسی دفاعی در حوزه روابط بین کشورهای همسایه، از جمله مواردی است که در سیاست‌های کلان مسئولین نظامی جمهوری اسلامی ایران همچنان مورد تاکید می‌باشد؛ از این رو جمهوری اسلامی ایران در راستای ارتقای سطح روابط خود با سایر کشورها اقدام به عقد قراردادهای نظامی با برخی از کشورهای منطقه نموده است. به استناد سند راهبردی توسعه آموزش عالی نیروهای مسلح و همچنین نظام جامع آموزش آجا، یکی از اهداف اعزام نظامیان به دوره‌های آموزشی خارج از کشور، تعامل آموزشی با مراکز علمی نظامی خارج از کشور می‌باشد. (سند راهبردی توسعه آموزش عالی نیروهای مسلح، ماده ۱۶)

در این راستا، دافوس ارتش سلطنت عمان در بین ارتش‌های کشورهای هم‌پیمان با جمهوری اسلامی ایران، از جمله دانشکده‌های نظامی دنیا محسوب می‌شود که به دلیل ارتباط گسترده با بسیاری از مراکز علمی نظامی و غیرنظامی جهان و برخورداری از سامانه‌های نوین آموزشی، یکی از بهترین گزینه‌ها برای تبادل آموزشی با دافوس آجا می‌باشد. این مرکز آموزش نظامی معتبر بین‌المللی، با برخورداری از دانشجویان خارجی از همه قاره‌های جهان و بهره‌گیری از توانمندی ارتش‌های پیشرفته، دارای استانداردهای آموزشی مجهز است. مفاد آموزشی دوره دافوس ارتش سلطنت عمان از مطلوبیت خاصی برخوردار بوده به گونه‌ای که تعداد زیادی از کشورهای صاحب قدرت نظامی در جهان تلاش خود را در اعزام دانشجو به دوره مذکور جهت بهره‌مندی از آموزه‌های آن به کار می‌گیرند. بدیهی است که سرفصل‌های آموزشی در هر یک از دو دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران و ارتش سلطنت عمان؛ از رهنامه (در سطوح راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی)، ساختار و تهدیدات فراروی خود تبعیت نموده و وجود تفاوت‌هایی میان آن دو اجتناب ناپذیر است و بهره‌گیری از

آموزش‌های مورد ارائه در دافوس ارتش سلطنت عمان به‌منظور تجدید نظر و بهینه‌سازی سامانه آموزشی دافوس آجا است.

دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران یک مرکز آموزش عالی است که مأموریت آموزش سطوح تاکتیکی و ستادی به مدیران و فرماندهان رده‌های میانی و بالای ارتش ج.ا.ا را بر عهده دارد. (رستمی، ۱۳۸۶: ۳۳۱) لذا آموزش‌های ارائه شده در دوره فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران، در حوزه رهنامه نظامی، طرح‌ریزی تاکتیکی و مدیریت صحنه نبرد، می‌بایست مورد بازنگری و روزآمد سازی مستمر قرار گیرد. لذا اعزام افسران ارتش جمهوری اسلامی ایران به دوره‌های نظامی کشورهای هم‌پیمان، فرصتی برای فائق آمدن بر مشکل یاد شده را ایجاد نموده است. به‌نظر می‌رسد ادبیات نظری در حوزه شناخت وضعیت آموزشی کشورهای همسایه از منظر دیپلماسی آموزشی دفاعی اهمیت دارد و به غنای ادبیات تحقیق در حوزه آموزش مدد می‌رساند؛ همچنین اهمیت راهبردی قراردادهای نظامی نیز در حوزه آموزش همواره مورد تأکید سلسله مراتب محترم بوده؛ لذا بهره‌برداری از نتایج حاصله از آن می‌تواند در جهت بازنگری و روزآمد سازی سامانه آموزش دافوس آجا به‌منظور انطباق با محیط بین‌المللی اقدامات مؤثری را انجام داد. همچنین با توجه به روابط دیپلماتیک دفاعی تبادل دانشجو در سطح دافوس جمهوری اسلامی ایران و سلطنت عمان، پیرامون سامانه آموزشی دافوس این دو کشور به‌طور دقیق مقایسه‌ای انجام نگرفته است و موجب می‌شود افسرانی که در دوره‌های مختلف به مأموریت آموزشی دافوس سلطنت عمان اعزام می‌شوند با ابهاماتی در زمینه چیرستی تشابه‌ها و تفاوت‌های میان سرفصل‌های آموزشی این دوره با سرفصل‌های آموزشی دوره دافوس آجا مواجه شده و در حین مأموریت آموزشی در کشور عمان، با مشکلاتی روبرو شوند.

از جنبه‌های تحقیقاتی و نوآوری این پژوهش علاوه بر استفاده از نتایج تحقیقات گذشتگان، برنامه‌های درسی و مشتمل بر دروس نظری، دروس پژوهشی و دروس عملی را مقایسه نموده تا نسبت به احصاء تشابه‌ها و تفاوت‌های موجود این دو حوزه در برنامه تفصیلی دافوس دو کشور، نقاط قوت

و ضعف هر یک را مورد واکاوی قرار داده و در پیشنهادهاى تحقیق، راهکارهاىی را برای ارتقاء اثربخشی نظام آموزشی دافوس و در نتیجه بهبود توان رزمی آجا ارائه نماید.

آنچه به عنوان دغدغه اصلی در این مقاله مد نظر محقق است، بحث بازنگری و روزآمد سازی مستمر آموزش‌های دافوس آجا نسبت به مراکز نظامی معتبر بین‌المللی بوده و با توجه به این‌که محقق اخیراً دوره دانشکده فرماندهی و ستاد را در کشور سلطنتی عمان طی نموده است، قصد دارد تا ضمن بهره‌گیری از تجارب و یافته‌های آموزشی دوره دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش سلطنت عمان، بحث بازنگری و روزآمد سازی را در مورد سرفصل‌های آموزشی دوره فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران با دوره فرماندهی و ستاد ارتش سلطنت عمان را تطبیق نموده و تشابه‌ها و تفاوت‌های میان آموزش‌های مورد ارائه در این دو دوره را احصاء کرده و در نهایت راه‌کاری مناسب برای بازنگری و روزآمد سازی نظام آموزشی در دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد نماید. در مقایسه تطبیقی مشابَهت‌ها و تفاوت‌ها توصیف و تبیین می‌گردند، لذا در این مطالعه سعی شده به این سؤال پرداخته شود که «تشابه‌ها و تفاوت‌های سرفصل‌های آموزشی دوره فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران با ارتش سلطنت عمان چیست؟»

مبانی نظری و پیشینه پژوهش:

مبانی نظری:

نیاز انسان به شناخت و تبیین پدیده‌ها و افزایش دانسته‌ها موجبات پیدایش روش‌های علمی تحقیق را فراهم کرده است. یکی از روش‌های تحقیق در حوزه‌ی علوم، روش مطالعه‌ی تطبیقی یا به عبارت دیگر روش مقایسه‌ای است. مطالعه‌ی تطبیقی یعنی بررسی به‌منظور دریافت وجوه شباهت و اختلاف بین دو پدیده. اصولاً مقایسه و تطبیق جایگاهی محوری در اندیشه‌ی بشری دارد و هسته‌ی روش-شناختی روش علمی نیز هست. (الوانی و سلطانی، ۱۳۸۹: ۱۱۵) پژوهش حاضر به مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی دوره فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران با ارتش سلطنت عمان با گرایش گروه زمینی پرداخته است. این پژوهش تابع محور بوده و محقق اطلاعات موردنیاز را با توجه به سپری نمودن دو دوره مورد بحث (دافوس آجا و دافوس کشور عمان) و نیز از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران و اسناد و مدارک جمع‌آوری و به روش توصیفی تحلیل می‌نماید. برنامه درسی مشتمل بر دروس نظری، پژوهشی و عملی است که به شرح زیر مورد مقایسه قرار گرفته است.

۱- دافوس آجا

- دروس نظری: در این تحقیق دروس نظری مشتمل بر سه حوزه دروس تخصصی، پژوهشی و عملی برشماری شده است.

الف) دروس تخصصی زمینی:

هدف کلی دروس تخصصی زمینی آشنایی و آموزش دانشجویان با ساختار تیپ در نبرد ناهم‌تراز و مأموریت‌های مختلف تیپ در جنگ ناهم‌تراز، آموزش در رابطه با اصول و طرح‌ریزی اطلاعات در راستای پشتیبانی از اجرای عملیات پدافند غیرعامل و ... است. هدف رفتاری دروس تخصصی تشریح وضعیت اطلاعاتی و عملیاتی در جهت ایجاد زمینه‌های لازم فکر منطقی ستادی و تجزیه و تحلیل و ارزیابی صحیح اخبار و برآورد اطلاعاتی و عملیاتی دقیق با استفاده از فناوری‌های نوین

به منظور مشارکت و ایفای نقش در طرح‌ریزی‌های عملیات در محیط ناهمتراز، عملیات تارشگری (شیخ، حسن پور، ۱۳۹۴) و ... است.

جدول (۱) دروس تخصصی گروه زمینی

ردیف	عنوان	تعداد واحد
۱	زبان تخصصی	۲
۲	پدافند غیرعامل	۱
۳	جنگ ناهمتراز	۲
۴	طرح‌ریزی آما و پش و نیروی انسانی	۲
۵	رزمایش ناهمتراز	۱
۶	طرح‌ریزی اطلاعات و بررسی منطقه عملیات	۲
۷	طرح‌ریزی عملیات و رزمایش کلاسیک	۲
۸	طرح‌ریزی تمرینات تاکتیکی	۲

(ب) دروس مشترک:

هدف کلی دروس مشترک آشنایی دانشجویان با پدافند و توسعه داخلی، کاربرد اصول تاکتیکی و ستادی عملیات مشترک توسط افسران ستاد نیروهای مختلف و آشنایی افسران ستاد مشترک با آیین‌نامه دکترین، فرآیند دریافت مأموریت و تشکیل نیروی مشترک آب‌خاکی (طرح‌ریزی عملیات مشترک آب‌خاکی، ۱۳۹۱)، شیوه‌های مدیریت و نیز آگاه‌سازی دانشجویان با امور حفاظتی و توجیه آنان با مسائل و موارد مرتبط با سرفصل‌های تعیین‌شده از اهداف کلی دروس مشترک است. هدف رفتاری دروس مشترک، آشنایی، شناسایی و درک دانشجو درباره اصول جنگ‌های نامنظم، کلیات طرح‌ریزی اجرای عملیات آب‌خاکی (طحانی، فدوی، ۱۳۹۲)، روش‌های حل مسائل ستادی (ولی وند زمانی، لوئی، ملکی، ۱۳۹۸) و ... است.

جدول (۲) دروس گروه آموزشی مشترک

ردیف	عنوان	تعداد واحد
۱	آمار و کاربرد آن در مدیریت با رویکرد نظامی	۲
۲	مدیریت اسلامی	۲
۳	عملیات مشترک آبخاکی	۱
۴	رزمایش مشترک روی نقشه آبخاکی	۱
۵	روش تحقیق	۲
۶	عملیات مشترک و مرکب	۱+۱
۷	شناخت محیط داخلی ج.ا.ا. و کشورهای هم‌جوار	۱
۸	نظریه راهبردی	۲
۹	جنگ‌های نامنظم و توسعه پدافند داخلی	۲
۱۰	عملیات روانی	۱
۱۱	انسان‌شناسی	۲
۱۲	دروس حفاظت اطلاعات	۲
۱۳	مدیریت رفتار سازمانی	۲
۱۴	بررسی ستادی و تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در محیط نظامی	۲

پ- دروس پژوهشی:

محقق در خصوص دروس پژوهشی؛ در حوزه‌های پایان‌نامه دانشجویی، مطالعات گروهی، همایش‌ها، کارگاه‌های پژوهشی، نشست و سخنرانی‌ها را در دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران مورد مطالعه قرار داده است. (برنامه درسی کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی،

الف) پایان نامه:

به منظور هماهنگ نمودن کلیه فعالیت‌های پژوهشی مرتبط با تدوین پایان‌نامه دانش آموختگی مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی دانشجویان دافوس آجا، کلیه مراحل در این خصوص به شرح زیر می‌باشد: (شیوه‌نامه اجرای تدوین پایان‌نامه کارشناسی ارشد، سال ۹۶)

دانشجو متن مربوط به پیشنهاد موضوع پژوهش را از گروه آموزشی مربوطه دریافت می‌نماید و از نظر تطبیق با نیازمندی‌های آجا و اخذ تائیدیه عدم تکرار موضوع انتخابی، به کتابخانه تخصصی معاونت پژوهش و تولید علم دافوس آجا مراجعه می‌نماید. پس از اخذ تائیدیه موضوع پژوهش، جهت تعیین استاد راهنما اقدام می‌نماید. استاد راهنما به پیشنهاد دانشجو بوده ولی استاد مشاور (مشاورین) به پیشنهاد استاد راهنما، موافقت کتبی آن‌ها، تائیدیه گروه آموزشی مربوطه، پیشنهاد شورای پژوهش معاونت پژوهش و تولید علم و در نهایت تصویب شورای عالی آموزش دانشگاه تعیین می‌گردد. با هدایت اساتید راهنما و مشاور، تا رفع کلیه اشکالات و ایرادات، نمونه پیشنهاد و موضوع پژوهش خود را پیگیری و پس از امضاء مسئولین جهت مطرح شدن در شورای دانشکده آن را در سامانه سورنا بارگذاری می‌نماید. پس از تصویب موضوع در شورای دانشکده، نسبت به تکمیل طرح پژوهش (پروپوزال) اقدام می‌نماید. محقق پس از انجام پایان‌نامه خود می‌بایست مجلد را به دایره پایان‌نامه‌ها تحویل نماید.

ب) مطالعات گروهی:

دانشجویان می‌بایست با توجه به فرصت محدود زمانی ۱۱ ماهه سال تحصیلی، با تکیه بر شیوه‌نامه‌ای منسجم در هر دوره، به ارائه پایان‌نامه گروهی خود اقدام نمایند. شورای پژوهش و دفتر مطالعات گروهی دافوس آجا مسئول بررسی و تائید اولیه موضوعات مطالعات گروهی می‌باشند. موضوعات پذیرفته شده در شورای پژوهشی پس از انجام اقدامات لازم جهت تائید نهایی به سلسله مراتب دانشگاه ارسال می‌گردد. آغاز زمان مطالعات گروهی از ابتدای ترم اول تا پایان ترم تابستانه بوده و به مدت تقریبی ۳۳ هفته می‌باشد. اساتید بایستی دانشجویان را به صورت فردی در طول دوره

ارزیابی نموده و نمره هر دانشجوی، میانگین نمرات اساتید ارزیاب، استاد راهنما و استاد مشاور در طول دوره می‌باشد.

(پ) سخنرانی‌ها و نشست‌ها:

در طول تحصیل، کارگاه‌های پژوهشی برای اساتید و دانشجویان جهت توانمندسازی و ارتقاء بنیه علمی آنان در موضوعات مورد نیاز برگزار می‌گردد و در این کارگاه‌های پژوهشی به فراخور موضوع از اساتید دافوس و در صورت نیاز از اساتید مدعو استفاده می‌گردد. کارگاه‌هایی مانند: آشنایی با برنامه اکسل^۱، چگونگی جستجو در اینترنت، ویراستاری و آشنایی با نرم‌افزارهای تحلیل کیفی از جمله کارگاه‌های پژوهشی برای دانشجویان است. دفتر مطالعات معاونت پژوهش و تولید علم دافوس به عنوان متولی برگزاری همایش‌های مرتبط در راستای هم‌اندیشی و تعامل هر چه بیشتر اساتید و دانشجویان با مراکز علمی کشور خصوصاً دانشگاه‌ها و مراکز علمی نیروهای مسلح جهت ارتقاء بینش علمی و پژوهشی آینده سازان آجا و نیز دستیابی به آخرین دستاوردهای علمی، همه ساله اقدام به برگزاری همایش‌های علمی در سطوح مختلف می‌نماید.

- **دروس عملی:** (برنامه درسی کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی، ۱۳۹۵ - دستورالعمل رزمایش روی نقشه مدیریت دفاعی کارشناسی ارشد، سال ۹۹)

(الف) رزمایشات:

رزمایش‌های مشترک روی نقشه (ناهمتراز- کلاسیک- مقابله با عناصر گروهک‌های تارگری):
رزمایش‌های مشترک روی نقشه جهت نیل به اهداف آموزش دافوس آجا و به منظور ارائه یک الگوی آموزش عینی به دانشجویان به مدت ۵ روز به مرحله اجراء در می‌آید و دانشجویان با احراز مشاغل مختلف برابر مسئولیت‌های واگذاری به ایفای نقش می‌پردازند و این رزمایش‌ها با اهداف ارتقاء سطح آموزش دانشجویان دافوس آجا، آشنایی دانشجویان با طرح‌ریزی و اجرای عملیات، اقدامات فرمانده و ستاد در مراحل مختلف عملیات، نحوه تعامل و همکاری با سایر نیروها، ارزیابی توانایی دانشجویان در ایفای نقش، در مسئولیت‌های واگذاری، تقویت حس اعتماد به نفس و بروز

خلاقیت ذهنی دانشجویان، کاربردی نمودن مفاهیم آموزش ارائه شده به صورت تئوری و مشخص نمودن مشکلات احتمالی در عمل اجرا می‌گردد. لازم به ذکر است جلسه ارائه سناریو رزمایش با حضور کلیه مسئولین، هیئت مدیره، اساتید، داوران، دانشجویان و عوامل اجرایی رزمایش، در روز اول رزمایش برگزار و جلسه بحث و انتقاد در روز پایان رزمایش برگزار می‌شود. مسئولیت تهیه، طرح‌ریزی و اجرای رزمایش بر عهده دانشکده فرماندهی و ستاد است.

الف- رزمایش روی نقشه عملیات مشترک کلاسیک:

رزمایش کلاسیک، یک عملیات مشترک با حضور نیروهای چهارگانه زمینی، پدافند هوایی، هوایی و دریایی بوده و در قالب فرماندهی مشترک و به صورت یک طرفه کنترل شده طراحی گردیده است. دانشجویان در طول مدت رزمایش روی نقشه، با توجه به آن چه آموزش دیده‌اند، در زمان روبرو شدن با مشکلات و حوادث ناگهانی، برآورد وضعیت تعجیلی تهیه و سپس با اتخاذ تصمیم منطقی، عملیات را هدایت می‌نمایند. اساتید راهنما، دانشجویان را در انجام وظیفه محوله راهنمایی نموده و در صورت لزوم، پاسخ‌های منطقی را به صورت شفاهی ارائه می‌دهند. در اجرای رزمایش، فرضیات مندرج در سناریو نقش اصلی را دارند، بنابراین دانشجویان بر طبق فرضیات سناریو، اهداف آموزشی را دنبال می‌کنند.

ب) بررسی منطقه عملیات:

آموزش میدانی بررسی منطقه عملیات دانشجویان دافوس آجا جهت نیل به اهداف آموزشی و به منظور ارائه یک الگوی آموزشی به دانشجویان، به مدت ۵ روز به مرحله اجرا در می‌آید و اساتید و دانشجویان برابر مسئولیت‌های واگذاری به ایفای نقش می‌پردازند که از اهداف این آموزش می‌توان به موارد همانند ارتقاء سطح کیفی و کمی آموزش‌های نظری دانشجویان دافوس آجا در بحث طرح‌ریزی اطلاعات، تقویت و قدرت تجزیه و تحلیل دانشجویان در محیط عملیاتی ناهمتراز، آشنایی دانشجویان با تنوع اقلیم‌ها در منطقه عملیات، تقویت حس کار گروهی و مشترک دانشجویان در اجرای بررسی منطقه عملیات، آشنا نمودن دانشجویان با نحوه تعامل و همکاری با سایر نیروها، تقویت حس اعتماد به نفس و بروز خلاقیت ذهنی دانشجویان اشاره نمود. قسمت‌های مختلف

دانشگاه به ویژه معاونت آموزش و تحصیلات تکمیلی و نیز دانشکده فرماندهی و ستاد در اجرای بررسی منطقه عملیات به عنوان بازوان اجرایی، وظائف عمده‌ای به عهده دارند. اجرای آموزش‌ها در دو منطقه سیاه کوه، آسمان سرا (پیاده‌روی) و به طور کلی در منطقه عمومی منجیل انجام می‌گیرد. (دستورالعمل اجرای بررسی منطقه عملیات منجیل، ۱۳۹۹)

۲- دافوس سلطنت عمان

- دروس نظری:

برنامه درسی شامل دروس نظری، پژوهشی و عملی می‌باشد. دروس نظری نیز به دو بخش دروس تخصصی و دروس مشترک تقسیم می‌گردد که در طی ۳ ترم تحصیلی و در قالب ترم یکم و سوم شامل دروس مشترک و ترم دوم دروس تخصصی به دانشجویان ارائه می‌گردد. همچنین دروس عملی نیز شامل رزمایشات، بررسی منطقه عملیات و محورشناسی بوده که در طول سال تحصیلی ارائه می‌شود. دروس پژوهشی شامل پایان‌نامه فردی، مطالعات گروهی، سخنرانی‌ها، نشست‌ها و بازدیدها بوده که در طول سه ترم تحصیلی به تناوب در سرلوحه مفاد آموزشی دانشجویان قرار دارد. متون آموزشی دوره دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش عمان و همچنین تعداد و عناوین رشته‌های تحصیلی این دانشکده به شرح زیر است:

دوره فرماندهی و ستاد در کشور عمان در ۳ گروه زمینی، هوایی، دریایی و در ۳ ترم تحصیلی اجرا می‌گردد. ترم اول و سوم به صورت کلاس‌های مشترک با استفاده از کلیه دانشجویان داخلی و خارجی و تخصص‌های مختلف و ارائه دروس مشترک ترم دوم به صورت تقسیم‌بندی نفرات در گروه‌ها به صورت تخصصی و ارائه آن نیز در قالب دروس تخصصی ارائه می‌گردد. (افشاری، ۲۰۱۴)

الف) دروس تخصصی:

در برنامه آموزشی دروس تخصصی، پس از تعاریف و مفاهیم مرتبط با آفند و انواع عملیات آفندی، جمع‌آوری اطلاعات، عملیات ایجاد رخنه شامل شناسایی و از بین بردن موانع دشمن و ... پرداخته می‌شود. در کلاس‌های تخصصی کارخواسته متنوعی به دانشجویان ارائه شده و با حضور اساتید طرح‌ریزی‌ها انجام و در پایان، سمیناری به مدت چهار ساعت با حضور کلیه دانشجویان پیرامون

طرح‌ریزی‌های انجام‌شده توسط دانشجویان برگزار می‌شود و اساتید نواقص و معایب طرح‌ریزی‌ها را متذکر می‌شوند و دانشجویان نیز در این سمینار ابهامات خود را برطرف می‌سازند. (ضیغمی نژاد، ۲۰۱۵)

هدف کلی دروس تخصصی ارتقاء مهارت‌های ستادی عملیاتی دانشجویان و تهیه دستورات عملیاتی، طرح‌ریزی، برآورد ستادی و فرماندهی است. هدف رفتاری از این دروس آن است که افسران باید بتوانند در نقش عناصر ستادی و فرمانده، امور ستادی پس از اعلام تصمیم فرمانده را اجرا نمایند و دستور یا دستورالعمل‌های لازم را تهیه نمایند. برنامه دروس تخصصی در ترم دوم تحصیلی انجام می‌شود:

جدول (۳) دروس تخصصی دافوس سلطنت عمان

ردیف	موضوع	سرفصل‌های آموزش
۱	شرح وظایف ارکان جلد ۲ (اصول و قواعد اساسی رزم)	آشنایی با انواع دستورات و دستورالعمل‌ها: ۱- روش تهیه و صدور دستورالعمل اطلاعاتی ۲- روش تهیه و صدور دستور عملیاتی
۲	آشنایی با عملیات پدافندی (نظری)	اصول عملیات پدافندی انواع عملیات پدافندی مناطق پدافندی وظایف نیروها در عملیات پدافندی
۳	آشنایی با عملیات آفندی (نظری)	اصول عملیات آفندی انواع عملیات آفندی نیروها و وظایف آن‌ها در آفند
۴	طرح‌ریزی و اجرای عملیات پدافندی (عملی - کار بروی نقشه)	طرح‌ریزی عملیات تاخیری طرح‌ریزی عملیات عقب نشینی (اصول و روش حرکت نیروها در عملیات عقب نشینی) مناطق پدافندی

ردیف	موضوع	سرفصل‌های آموزش
		وظایف نیروها در عملیات پدافندی هدایت عملیات پدافندی
۵	طرح‌ریزی و اجرای عملیات آفندی (عملی-کار روی نقشه)	طرح‌ریزی انواع عملیات آفندی (شبانه، روزانه) طرح‌ریزی روش‌های عملیات آفندی (جبهه‌ای، یک طرفه، دوطرفه، حمله به منطقه عقب دشمن) وظایف نیروها در عملیات آفندی هدایت عملیات آفندی
۶	برآورد وضعیت آمادی	اصول پشتیبانی مناطق پشتیبانی روش‌ها و انواع پشتیبانی
۷	برآورد وضعیت عملیاتی	تهیه برآورد عملیاتی آفندی تهیه برآورد عملیاتی پدافندی
۸	بازی جنگ (با استفاده از نرم‌افزار بازی جنگ)	آشنایی و طریقه کار با سیستم و نرم‌افزار شناسایی و برنامه‌ریزی برای دفاع برنامه‌ریزی جهت مقابله با حملات ناگهانی و همچنین هجوم به اهداف دشمن

(ب) دروس مشترک:

هدف کلی دروس مشترک آن است که دانشجویان ضمن فراگیری دروس فرماندهی و مدیریت و نیز دروس علمی روز دنیا با مفاهیم تاکتیکی، عملیاتی و راهبردی از دیدگاه مقامات عالی‌رتبه کشوری و لشکری سلطنت عمان آشنا می‌شوند. هدف رفتاری دروس مورد بحث آن است که دانشجویان با مفاهیم دروس فرماندهی و مدیریت آشنا شده و با محیط علمی و دانشگاهی خارج از محیط نظامی ارتباط برقرار کرده و با مفاهیم دروس علمی و به‌روز دنیا آگاهی پیدا می‌کنند. برنامه دروس مشترک در ترم یکم و سوم تحصیلی به‌شرح زیر انجام می‌شود:

۱- آشنایی با قوانین و مقررات نظامی

جدول (۴) قوانین و مقررات نظامی

ردیف	موضوع
۱	وظایف اداری ستاد نیروهای مسلح
۲	تاریخچه ارتش عمان و تمرین های مشترک نظامی
۳	آشنایی با معاونت ها، مدیریت ها و یگان های نظامی نیروهای مسلح عمان
۴	تاریخچه نیروی هوایی و دانشکده هوایی ارتش عمان
۵	تاریخچه نیروی دریایی و دانشکده دریایی ارتش عمان

۲- دروس نظامی

جدول (۵) دروس نظامی دافوس سلنت عمان

ردیف	موضوع	ردیف	موضوع
۱	آشنایی با اقدامات اولیه دوره	۷	مدیریت بحران
۲	شرح وظایف ارکان ستاد جلد ۱	۸	مخابرات و جنگ الکترونیک
۳	آشنایی با نقشه و اصطلاحات نظامی	۹	تاریخ نظامی کشورها
۴	دفاع و مقابله در برابر سلاح ها	۱۰	جغرافیای سیاسی
۵	فنون و اصول فرماندهی	۱۱	شناخت عملیات اطلاعاتی و امنیتی
۶	اصول و قواعد اساسی جنگ		

۳- دروس علمی

جدول (۶) دروس علمی دانشگاه سلطان قابوس

ردیف	موضوع	ردیف	موضوع
۱	شیمی و علم مواد معدنی	۶	پرتاب شونده های بالستیک
۲	علم هواشناسی	۷	انرژی اتمی
۳	نانو تکنولوژی	۸	علم صوت

طیف الکترومغناطیس	۹	رادار	۴
		برق و الکترونیک	۵

۴- دروس فرماندهی و مدیریت

جدول (۷) دروس فرماندهی و مدیریت دافوس عمان

موضوع	ردیف	موضوع	ردیف
مشورت و دموکراسی در اسلام	۵	ایترنت و فناوری اطلاعات	۱
مدیریت استراتژی	۶	فرماندهی در اسلام	۲
اولویت‌ها و برنامه‌ریزی‌های دولت	۷	اصول و روش‌های فرماندهی	۳
توسعه روحیه تیمی و مهارت‌های کار گروهی	۸	روند تغییر در مدیریت معاصر	۴

۵- دروس پژوهشی:

هدف کلی دروس پژوهشی شناخت ساختار، سازمان، شرح وظائف ارگان‌ها و نهادهای سلطنت عمان، ایجاد و ارتقاء مهارت‌های ارتباطی در دانشجویان در زمینه‌های سخنرانی، استدلال، خواندن و نوشتن، آموزش تهیه مقالات علمی و پایان‌نامه است. منظور از هدف رفتاری دروس پژوهشی آن است که دانشجویان در این آموزش‌ها باید به‌عنوان یک فرمانده، بتوانند ضمن شناخت ساختار سلطنت، مهارت سخنرانی در جمع و انشای صحیح منطبق با آیین نگارش‌ها و توانایی استدلال منطقی و تفکر مؤثر را کسب نمایند. برنامه دروس پژوهشی در طول سال تحصیلی و در ترم‌های اول تا سوم انجام می‌شود. دروس پژوهشی دافوس سلطنت عمان از شامل ایناد زیر است:

الف) پایان‌نامه و مطالعات گروهی:

هر دانشجو می‌بایستی در هفته‌ی سوم آموزش، سه موضوع انتخاب و جهت بررسی و تصویب تحویل نماید و پس از تصویب یک موضوع، در خصوص تنظیم پایان‌نامه، با کمک استاد راهنما اقدام و جهت تصویب به هیئت استادان به سرپرستی جانشین دافوس تحویل نماید و در پایان دوره

در یک جلسه دفاعیه از پایان‌نامه خود، دفاع نماید. لازم به ذکر است شرط دانش‌آموختگی دافوس عمان، دفاع از پایان‌نامه‌های فردی و نیز مطالعات گروهی است. در خصوص موضوعات مطالعات گروهی که از سوی معاونت آموزش این کشور برای تحقیق در نظر گرفته می‌شود به رسته و یگان خدمتی دانشجویان توجه ویژه‌ای شده تا کار گروه مطالعاتی، متشکل از همه رسته‌ها و یگان‌های نیروهای مسلح این کشور باشند. دانشجویان مهمان نیز در یک گروه مطالعاتی مجزا سازماندهی شده و با تقسیم کار پیرامون موضوع تحقیق، اقدامات مرتبط با جمع‌آوری اسناد و مدارک و مصاحبه با خبرگان و ... را انجام و ضمن دریافت نمره گروهی، نمرات فردی هر دانشجو نیز در سوابق دانشجویی آنها درج می‌شود.

جدول (۸) پایان‌نامه و مطالعات گروهی دافوس سلطنت عمان

موضوع	ردیف
روش انتخاب موضوع و تحقیق علمی	۱
پایان‌نامه فردی	۲
مطالعات گروهی	۳
روش سخنرانی و کنفرانس انفرادی و گروهی	۴

ب) سخنرانی‌ها و نشست‌ها:

دافوس سلطنت عمان با دعوت از مسئولین رده بالای نظامی و سیاسی این کشور و نیز سایر کشورهای دیگر از جمله ترکیه، بریتانیا، آمریکا و... در جهت بالا بردن سطح بینش دانشجویی در زمینه‌های مختلف و نیز فراهم نمودن زمینه پاسخ‌گویی به سئوالات دانشجویان اقدامات خوبی انجام می‌دهد. نشست‌ها و سخنرانی‌ها به عنوان دروس مشترک دانشجویان و در داخل سالن به صورت تجمعی برگزار می‌شود.

جدول (۹) سخنرانی‌ها و نشست‌های دافوس سلطنت عمان

ردیف	موضوع	ردیف	موضوع
۱	آشنایی با وظایف وزارت اطلاعات	۱۳	شناخت وزارت آموزش و پرورش عمان
۲	آشنایی با اقدامات وزارت نفت و گاز	۱۴	شناخت اتاق بازرگانی و صنعت عمان
۳	سرمایه گذاری در بازار	۱۵	شناخت وزارت آموزش عالی عمان
۴	آشنایی با وظایف و اقدامات بانک مرکزی	۱۶	شناخت حقوق مصرف‌کننده در عمان
۵	دستگاه مالی و اداری دولت	۱۷	سازمان ملل و نظام جدید بین‌المللی
۶	آشنایی با اقدامات اداره کل گمرک	۱۸	شناخت وزارت حمل و نقل و ارتباطات عمان
۷	شناخت وزارت منابع نیروی انسانی عمان	۱۹	شناخت وزارت بهداشت عمان
۸	شناخت تاریخ عمان	۲۰	کشورهای عضو اتحادیه اروپا و ارتباط آن با کشورهای عربی
۹	روش‌ها و قواعد حفظ قرآن کریم	۲۱	کشورهای عضو شورای همکاری خلیج و سیاست خارجی عمان با کشورهای این شورا
۱۰	قضاوت و اقدامات قوه قضاییه	۲۲	سیاست عمان در سازمان کشورهای عربی
۱۱	صلح و امنیت از دیدگاه اسلامی	۲۳	کشورهای عضو اتحادیه اروپا و ارتباط آن با عمان و کشورهای عربی
۱۲	شرایط اجتماعی در توسعه		

- دروس عملی:**الف) رزمایشات:**

هدف کلی از رزمایشات، آشنایی دانشجویان با چگونگی طراحی و هدایت مناسب عملیات‌های آفندی، پدافندی و ... در مناطق مختلف است. هدف رفتاری از اجرای رزمایشات، آشنایی دانشجویان با انواع آفند و مناطق آفندی، انواع مناطق پدافندی و تأمین و ... است. رزمایشات در پایان هر ترم تحصیلی برگزار شده که به تفصیل نحوه طرح‌ریزی، اجرا و هدایت آنها در زیر پرداخته می‌شود. (ضیغمی نژاد، ۲۰۱۵)

۱) ترم یکم: رزمایش صحرایی عربین‌الاسد (بیشه شیر)

رزمایش ترم یکم تحصیلی دافوس سلطنت عمان در هفته پایانی ترم برگزار تا ارتقاء مهارت دانشجویان جهت آشنایی با ساختار فرماندهی مشترک و ارتقاء مهارت دانشجویان با کارهای عملی در خصوص اعمال فرماندهی و ستاد و ممارست روی آموزش‌هایی که در طول مدت دوره فرا گرفته‌اند مورد ارزیابی قرار گیرد. کاربرد اصول تاکتیکی و ستادی با اجرای کار عملی توسط دانشجویان در نقش فرمانده و ستاد قرارگاه عملیاتی لشکر و تیپ در قالب یک کار هم‌زمان به طوری که بتوانند بر مبنای اعمال فرماندهی و ستاد در یک قرارگاه عملیاتی اقدام به تهیه نقشه وضعیت اطلاعات و عملیات بر مبنای وضعیت‌های ایجاد شده، تهیه برآوردهای ستادی، چگونگی اعلام تصمیم و تدبیر فرمانده، تهیه طرح یا دستور عملیاتی به انضمام کلیه پیوست‌های مربوطه و ... را انجام دهند. منطقه شافع محل اجرای رزمایش، در فاصله ۱۰۰ کیلومتری جنوب غرب مسقط قرار دارد، نحوه اجرای آموزش رزمایش کلاسیک عربین‌الاسد همراه با آموزش بررسی منطقه عملیات به مدت یک هفته و در قالب برنامه‌هایی به شرح جدول زیر انجام می‌شود.

جدول (۱۰) رزمایش کلاسیک دافوس سلطنت عمان

مدت	حدود آموزش	موضوع	ردیف
۲ ساعت	۱- شناسایی هوایی	شناسایی منطقه	۱
۸ ساعت	۲- شناسایی زمینی		

مدت	حدود آموزش	موضوع	ردیف
۲۳ ساعت	۱- طرح‌ریزی تیپ در مواضع پدافندی ۲- طرح‌ریزی تیپ در عملیات تاخیری ۳- طرح‌ریزی عملیات عقب نشینی	طرح‌ریزی تیپ در پدافند	۲
۱۵ ساعت	۱- طرح‌ریزی تیپ در تک روزانه ۲- هدایت عملیات روزانه	طرح‌ریزی تیپ در آفند	۳
۸ ساعت	۱- اجرای پاتک ۲- استفاده از موفقیت در عملیات آفندی	طرح‌ریزی تیپ در اجرای پاتک	۴

(۲) ترم دوم: رزمایش روی نقشه کلاسیک الدرع الحسین

این رزمایش به مدت ۵ روز در سطح دانشپایه‌های دافوس عمان اجرا می‌گردد. هدف از این رزمایش، اجرای عملی طرح‌ریزی اطلاعات و عملیات با توجه به سناریوهای ابلاغی از سوی هیئت داوران به دانشجویان بوده که هر دانشپایه با ظرفیت ۱۰ دانشجو موظف به طرح‌ریزی‌های اطلاعاتی و عملیات بوده و دانشپایه منتخب می‌بایست طرح‌ریزی خود را با مشارکت دانشجویان، روی جعبه شنی اجرا نماید. کلیه نمادهای نظامی به کار گرفته شده در جعبه شنی بر اساس استانداردهای نظامی کشورهای غربی است. طی ۵ روز رزمایش سناریوهای متفاوتی به منظور تهیه برآورد اطلاعات، برآورد عملیات، تهیه دستور عملیاتی، طرح‌ریزی و اجرای عملیات تدافعی و عملیات‌های هجومی و پیشروی نیروهای خودی روی جعبه شنی جهت هر دانشپایه از سوی هیئت داوران طرح‌ریزی و به آنها ابلاغ می‌شود. کلیه سناریوهای ابلاغی به دانشجویان از سوی هیئت داوران ارزیابی و نمرات هر دانشجو بر اساس شرح وظایف دانشجو به وی تعلق می‌گیرد.

کتابچه راهنمای ترتیب نیروی عناصر خودی و دشمن در ابتدای ترم تحصیلی جهت آشنایی با سازمان یگان‌های مختلف نیروهای سه گانه ارتش سلطنت عمان در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد

تا بر اساس آن در خصوص نوع تجهیزات، سازماندهی یگان‌های رزمی، پشتیبانی رزمی و ... نیروهای سه‌گانه زمینی، هوایی و دریایی ارتش سلطنت عمان، اطلاعات لازم در اختیار دانشجو قرار گیرد.

(۳) ترم سوم: رزمایش مشترک روی نقشه آب‌خاکی الحزم

رزمایش مشترک روی نقشه آب‌خاکی به مدت ۵ روز در ترم سوم تحصیلی در داخل دانشپایه‌های دافوس سلطنت عمان برگزار می‌گردد. این رزمایش بر اساس سناریوهای ابلاغی و جدول حوادث تعریف شده از سوی هیئت داوران به دانشجویان که در ۲ گروه (آبی: نیروهای عمان) و (قرمز: نیروهای متخاصم) تقسیم شده ابلاغ می‌گردد. نیروهای آبی متشکل از نیروهای سه‌گانه زمینی، هوایی و دریایی ارتش سلطنت عمان بوده و نیروی قرمز نیز نیروهای متجاوز را نمایش می‌دهد که هر دانشپایه نقش یکی از نیروها را برعهده داشته و با توجه به سناریوها اقدام به طرح‌ریزی می‌نمایند.

(ب) بررسی منطقه عملیات:

آموزش میدانی بررسی منطقه عملیات دانشجویان دافوس سلطنت عمان در ادامه یکی از رزمایش‌های روی نقشه کلاسیک ترم یکم با عنوان رزمایش صحرایی عرین‌الاسد در منطقه بیابانی شافع و در فاصله ۱۰۰ کیلومتری جنوب‌غرب مسقط و در حوالی پادگان صفره‌الدوحه، با تعداد حدود ۱۰۰ نفر از دانشجویان گرایش زمینی و به مدت ۲ روز جهت نیل به اهداف آموزشی و به منظور ارائه یک الگوی آموزشی به دانشجویان، به مرحله اجرا در می‌آید. اساتید و دانشجویان برابر مسئولیت‌های واگذاری به ایفای نقش می‌پردازند؛ که آشنایی دانشجویان با مفاهیم عملی بررسی منطقه در صحنه عملیات، ارتقاء سطح کیفی و کمی آموزش‌های نظری دانشجویان دافوس سلطنت عمان در بحث طرح‌ریزی اطلاعات، تقویت حس اعتماد به نفس و بروز خلاقیت ذهنی، آشنایی دانشجویان به شناسایی منطقه عملیات از طریق هوایی و به وسیله بالگرد، تداوم خلاءهای شناسایی منطقه از طریق حضور فیزیکی در زمین منطقه عملیات، تقویت و قدرت تجزیه و تحلیل آنها در محیط عملیاتی کلاسیک، تقویت حس کار گروهی و مشترک آنان در اجرای بررسی منطقه عملیات از اهداف این آموزش است.

جدول (۱۱) شناسایی منطقه

ردیف	موضوع	حدود آموزش	مدت	ملاحظات
۱	شناسایی منطقه	شناسایی هوایی شناسایی زمینی	۲ ساعت ۸ ساعت	منطقه طرح‌ریزی به وسیله بالگرد و همچنین به صورت زمینی مورد شناسایی قرار گرفت.

پیشینه‌های پژوهش

با بررسی به عمل آمده مشخص گردید در خصوص مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی دافوس آجا و دافوس کشورهای دیگر تعداد دو تحقیق صورت گرفته که خلاصه‌ای از آنها به شرح زیر است:

جدول (۱۲) پیشینه تحقیقات انجام شده

پژوهشگر	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
بخشنده سلامت (دافوس آجا، ۱۳۹۱)	مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی دوره دافوس زمینی ارتش پاکستان و دافوس آجا	سؤال اصلی: تفاوت عمده سرفصل‌های آموزشی دوره دافوس زمینی ارتش پاکستان و دافوس آجا چیست؟ نتایج تحقیق: الف) زمان آموزش رسمی و نیمه‌رسمی دروس تخصصی در دافوس پاکستان در مجموع بیشتر از زمان مشابه آن در دافوس آجا است. ب) دروس مشترک در دافوس پاکستان بیشتر مرتبط با دروس پژوهشی مثل روش تحقیق است و نیز دروس مشترک در دافوس پاکستان بیشتر دارای ماهیت عمومی هستند تا مشترک، ولیکن در دافوس آجا دروس مرتبط با موضوعات پژوهشی مرتبط با هدف رفتاری و آشنایی دانشجویان با موضوعات راهبردی است.

پژوهشگر	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
		پ) رزمایش‌های ارائه‌شده در دافوس پاکستان مشتمل بر تاکتیک کلاسیک آن کشور بوده ولی در دافوس آجا تعداد رزمایش‌ها کمتر است اما تنوع آن‌ها بسیار زیاد است.
برونک، (دافوس آجا، ۱۳۹۳)	مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی (دافوس) آجا با دافوس کشورهای پاکستان، عمان و چین با توجه به تهدیدات نوین	سؤال اصلی: سرفصل‌های آموزشی دافوس آجا با توجه به مقایسه تطبیقی آن‌ها با سرفصل‌های آموزشی دافوس کشورهای چین، پاکستان و عمان در حوزه تهدیدات نوین چه باید باشد؟ نتایج پژوهش: الف) بین برخی دروس تخصصی و مشترک دافوس آجا و دافوس کشور چین شباهت زیادی وجود دارد. ب) رویکرد عملیاتی در پاکستان بیشتر کلاسیک است که شباهت بین دروس دافوس آجا و دافوس ارتش پاکستان را کمتر نموده است. پ) بین درس نظریه‌های راهبردی دافوس آجا و درس مدیریت استراتژیک دافوس عمان شباهت زیادی بوده ولی شباهت ضعیف‌تری بین درس عملیات مشترک آبخاکی دافوس آجا و درس عملیات آبخاکی دافوس کشور عمان وجود دارد.

نقطه مشترک این تحقیق با سایر تحقیقات و مطالعات انجام شده قبلی، یک مطالعه توصیفی جهت مقایسه تطبیقی با سرفصل‌های آموزشی دافوس آجا با سرفصل‌های آموزشی کشورهای است که برابر پیمان‌نامه‌های نظامی بین نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با کشورهای چین، پاکستان و

عمان منعقد شده است. لیکن در پیشینه‌های تحقیقات ذکر شده به مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی کشورهای دیگر پرداخته و با نگرش به اینکه این تحقیق علاوه بر مطالعه و بررسی موارد فوق و استفاده از نتایج تحقیقات گذشتگان است، در نظر دارد تا سرفصل‌های آموزشی دوره دافوس آجا و دافوس سلطنت عمان را در حوزه محتوا و مشتمل بر دروس نظری (دروس تخصصی و دروس مشترک)، دروس پژوهشی (پایان‌نامه، مطالعات گروهی، سخنرانی، نشست‌ها، کارگاه‌های آموزشی) و دروس عملی (رزمایشات، محورشناسی و بررسی منطقه عملیات) مقایسه نموده تا نسبت به احصاء تشابه‌ها و تفاوت‌های موجود این دو حوزه در برنامه تفصیلی دافوس دو کشور، نقاط قوت و ضعف هر یک را مورد واکاوی قرار داده و در پیشنهادهای تحقیق، راه‌کارهایی را برای ارتقاء اثربخشی نظام آموزشی دافوس و در نتیجه بهبود توان رزمی آجا ارائه نماید.

روش‌شناسی پژوهش

هدف محقق از این پژوهش، مقایسه تطبیقی سرفصل‌های آموزشی دوره فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران با ارتش سلطنت عمان جهت بازنگری و روزآمد سازی سرفصل‌های آموزشی دوره فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده؛ لذا نوع تحقیق مورد نظر کاربردی می‌باشد. روش اجرای پژوهش توصیفی است و به این دلیل متغیرهای موجود در مسئله، با مصاحبه از جامعه خبرگی احصاء و به صورت کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد، علت انتخاب این روش، کیفی بودن متغیرهای تحقیق بوده و با توجه به این موارد تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده با رویکرد کیفی انجام خواهد شد. جامعه مورد مطالعه، مجموعه‌ای از اسناد و مدارک، آئین‌نامه‌ها، بازبینی‌ها و ... مرتبط با سرفصل‌های آموزشی کشورهای ایران و سلطنت عمان و نیز دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران و ارتش سلطنت عمان است.

روش گردآوری داده‌ها به دو شیوه میدانی و کتابخانه‌ای است. بدین ترتیب که محقق از اسناد، مدارک، آئین‌نامه‌ها و قوانین آموزشی کشور ایران و سلطنت عمان به روشی تطبیقی بهره می‌برد، همچنین از خبرگان و صاحب‌نظران نیز مصاحبه‌ای به عمل آورده تا اعتبار سنجی نماید.

روش‌های جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی و کتابخانه‌ای است و ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه با خبرگان و نیز اسناد و مدارک، سایت‌های اینترنتی و فیش‌برداری انجام شده است. در این مقاله، داده‌های مورد نیاز پس از جمع‌آوری و مقایسه تطبیقی، به صورت جزء به جزء به روش کیفی تحلیل می‌گردد. در تجزیه و تحلیل کیفی، برای توصیف داده‌هایی که از طریق مصاحبه، تحقیقات انجام شده پیشین و بررسی و مطالعه اسناد و مدارک جمع‌آوری می‌گردند ابتدا در گام اول، برای هر یک از اهداف تحقیق و هر کدام از روش‌های جمع‌آوری پیش گفته، دسته‌بندی اطلاعات و داده‌ها انجام می‌شود؛ سپس در گام دوم پردازش داده‌ها هم به صورت جداگانه برای داده‌های جمع‌آوری شده از طریق مصاحبه، تحقیقات انجام شده پیشین و بررسی و مطالعه اسناد و مدارک و هم به صورت کلی انجام می‌شود؛ در پایان بر اساس نتایج حاصل از گام‌های قبلی، استنتاج و قضاوت بر اساس عقل، منطق و استدلال پیرامون هدف مورد نظر صورت می‌گیرد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

(۱) تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس مصاحبه با صاحب‌نظران

دروس تخصصی در برنامه و سرفصل‌های آموزشی کشور عمان در حوزه کلاسیک نظامی انجام می‌شود. این دروس ترجمه و برگرفته شده از برنامه کشورهای غربی به خصوص آمریکا می‌باشد که کلیه اصول در پدافند، شیوه‌های تدریس و ... دقیقاً مانند کشورهای غربی انجام می‌شود. ترم دوم دافوس عمان به عنوان ترم تخصصی محسوب می‌شود و دانشجویان در قالب نیروهای تخصصی زمینی، دریایی و هوایی سازماندهی شده و کلاس‌ها در قالب ۱۳ هفته آموزشی برنامه‌ریزی گردیده است. برای نیروی زمینی مجموعاً ۳۲۵ ساعت آموزشی تعیین گردیده که مهمترین اهداف آموزشی این ترم ارتقاء توانایی دانشجویان در امور تخصصی ستادی و سازماندهی نیرو و همچنین سنجش میزان قدرت طراحی عملیاتی دانشجویان است.

سرفصل‌های دروس مشترک در دافوس سلطنت عمان به ۲ عنوان برنامه‌ریزی شده است؛ دروس مشترک عملی و دروس مشترک نظامی. دروس مشترک عملی که پایه دانشگاهی دارد و تعدادی از دروس با هماهنگی دانشگاه سلطان قابوس و به صورت متمرکز در آن دانشگاه اجرا می‌گردد و

تعدادی از دروس نیز با دعوت از استادان دانشگاه در دافوس عمان برگزار می‌شود. دافوس عمان، دروس مشترک نظامی را با دعوت از استادان، متخصصین، بازنشستگان، مسئولین نظامی و سیاسی و ... در دانشکده اجرا می‌نماید ولی در ارائه دروس مشترک نظامی حوزه عملیات و تا حدودی راهبردی نیز برنامه‌ریزی و اجرا می‌گردد. در سرفصل دروس دافوس عمان، سامانه طراحی تاکتیک بلوک غربی و بلوک شرقی ارتش‌ها تدریس می‌شود. دروس مشترک دافوس آجا ۲۳ واحد و دروس مشترک دافوس عمان ۱۸ واحد است.

در دافوس سلطنت عمان در پایان هر ترم، یک رزمایش پیش‌بینی و اجرا می‌گردد. مهم‌ترین رزمایش دافوس سلطنت عمان، رزمایش مشترک نیروهاست که در پایان دوره تحصیلی به مدت یک هفته طرح‌ریزی و اجرا می‌گردد و تقریباً مشابه رزمایش مشترک کلاسیک دافوس جمهوری اسلامی ایران است که از نظر انجام طرح‌ریزی‌های مختلف و کار عملی تأثیر خوبی بر ارتقای سطح دانشی دانشجویان دارد.

۲) تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس اسناد و مدارک

- دروس نظری در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران و دافوس سلطنت عمان:

دروس نظری کشور عمان، به دلیل این که برگرفته از غرب و عمدتاً آمریکا و انگلیس می‌باشد؛ تشابه زیادی با سیستم آموزش نظامی ارتش جمهوری اسلامی ایران به خصوص نیروی زمینی دارد. ضمناً سطح آموزش دافوس سلطنت عمان نسبت به سطح آموزش دافوس جمهوری اسلامی ایران در سطح پایین‌تری قرار دارد و بیشتر برنامه‌ریزی و سرفصل‌ها به خصوص در دروس تخصصی نظامی بر پایه تاکتیک و در سطح تاکتیکی است و به ندرت در سطح عملیاتی برنامه‌ریزی شده، در صورتی که سرفصل‌های دروس دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران در سطح عملیاتی و تا حدودی راهبردی برنامه‌ریزی گردیده است. دروس نظری در دو دافوس دارای وجه تشابهاتی است؛ از جمله اینکه تعداد ترم تحصیلی و واحدهای دروس تخصصی نسبتاً به هم نزدیک است ولی مهم محتوا، کیفیت، خواسته‌های آموزش، ابتکار عمل دانشجو و سایر موارد آموزش است که در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران در سطح بالاتری ارائه می‌گردد. با این وجود، در دافوس دو کشور تفاوت‌هایی به لحاظ

اهداف آموزشی در دروس نظری وجود دارد که نشئت گرفته از مأموریت، رویکرد و نگرش فرهنگی متفاوت دو کشور می‌باشد. در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران توجه ویژه‌ای به هماهنگ کردن رشته‌ها و نیروها برای طرح‌ریزی مشترک صحنه نبرد و همچنین ایجاد تفاهم و درک مشترک از آن وجود دارد و بر طرح‌ریزی مشترک تاکتیکی تمرکز دارد. در سرفصل دروس نظری دافوس سلطنت عمان عمدتاً دانشجویان درگیر فراگیری فرایندهای تکنیکی رشته‌ها می‌باشند. در حالی که تکنیک‌های رشته‌ای که در ارتش جمهوری اسلامی ایران در دوره‌های مقدماتی و تخصصی رشته‌ای و در مراکز آموزشی پیش از دافوس ارائه می‌شود.

- دروس پژوهشی در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران و دافوس سلطنت عمان:

نوع فعالیت پژوهشی در دافوس عمان تقریباً مشابه به دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران است ولی مجری و نظارت کیفی در دافوس عمان به عهده سامانه آموزش دافوس می‌باشد. هدف کلی دروس پژوهشی شناخت ساختار، سازمان، شرح وظائف ارگان‌ها و نهادهای سلطنت عمان، شناخت ساختار سلطنت، مهارت سخنرانی در جمع و انشای صحیح منطبق با آیین نگارش‌ها و توانایی استدلال منطقی و تفکر مؤثر است.

در دروس پژوهشی هر دو دافوس مطالعات گروهی و تحقیق انفرادی و پایان‌نامه پیش‌بینی شده است با این تفاوت که پژوهش‌های گروهی در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران با نظارت و هدایت اساتید راهنما و مشاور در قالب کلاس‌های منظم مطالعاتی صورت می‌گیرد؛ لیکن در دافوس سلطنت عمان بدون حضور اساتید و صرفاً توسط گروه‌های دانشجویان انجام می‌شود. انجام پایان‌نامه‌های فردی و گروهی و دفاع از هر یک نیز شرط دانش‌آموختگی از دافوس عمان بوده و هر دانشجو موظف به دفاع از پایان‌نامه‌های مورد بحث خود تا پایان هفته آخر دافوس عمان است که این مبحث در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران فقط برای پایان‌نامه گروهی صدق کرده و دفاع از آن الزامی است.

– دروس عملی در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران و دافوس سلطنت عمان:

هدف آموزشی اجرای دروس عملی و به‌ویژه اجرای رزمایش در سلطنت عمان بر دکرین تهدیدات دریایایه قرار گرفته و در رزمایشات انجام شده، اکثرا دولت متخاصم را از سوی دریا مدنظر قرار داده و بر اساس آن اقدام به طراحی رزمایشات خود می‌کند درحالی‌که در اهداف آموزشی اجرای رزمایش در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران از دو نوع تهدید (کلاسیک، ناهمتراز) بهره‌برداری می‌شود. متفاوت بودن تهدید در دو کشور ج.ا.ا و سلطنت عمان، اهداف آموزشی جداگانه‌ای را دیکته می‌کند مثلاً آموزش درس ناهمتراز در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران به دلیل وجود تهدیدات فرا منطقه‌ای علیه این کشور است. یکی دیگر از تفاوت‌ها در اهداف اجرای رزمایش دافوس دو کشور در نگرش عملی‌تر در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران است به‌این ترتیب که سناریوهای متعدد در دکرین عملیاتی ارتش جمهوری اسلامی ایران تدوین شده است و در قالب دروس تخصصی آن‌هم به شکل رزمایش طراحی شده و به این ترتیب در قالب ۳ ترم اجرا می‌شود که در دافوس سلطنت عمان اجرای رزمایش‌ها بیشتر جنبه دریایایه داشته و ارتش این کشور دولت متخاصمی را به‌صورت عملی و در واقعیت برای خود متصور نمی‌داند. زمان آموزش رزمایش میدانی و کار روی نقشه در دافوس سلطنت عمان در مقایسه با این زمان در دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران بیشتر است.

جدول (۱۳) مقایسه دافوس جمهوری اسلامی ایران و ارتش سلطنت عمان

معیارهای مقایسه	دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران	دافوس سلطنت عمان
دروس	۹ عنوان سرفصل تخصصی دروس زمینی به‌مدت ۲۸۸ ساعت آموزش	۱۰ عنوان سرفصل تخصصی زمینی به‌مدت ۱۸۸ ساعت آموزش
نظری	۱۱ عنوان سرفصل دروس مشترک به‌مدت ۳۶۸ ساعت آموزش	۱۴ عنوان سرفصل مشترک به‌مدت ۴۷۷ ساعت آموزش

معیارهای مقایسه	دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران	دافوس سلطنت عمان
	۲۰ عنوان سرفصل دروس نظری با ۳۷۶ ساعت آموزش	۲۴ عنوان سرفصل دروس نظری با ۶۶۵ ساعت آموزش
	سرفصل‌های دروس در سطح تاکتیکی است	سرفصل‌های دروس در سطح تکنیک و تاکتیکی است
دروس پژوهشی	مطالعات گروهی و تحقیق انفرادی ۳ واحد و پایان‌نامه ۶ واحد، جمعاً ۹ واحد	مطالعات گروهی (مطالعه بحران‌ها، بررسی جنگ‌های اخیر) جمعاً ۱۲ واحد
دروس عملی	هدف آموزشی اجرای رزمایش بر پایه دو نوع تهدید کلاسیک و ناهمتراز است.	هدف آموزشی اجرای رزمایش بر دکتترین تهدیدات دریاپایه است.
	زمان آموزش رزمایش میدانی و کار روی نقشه در دافوس سلطنت عمان در مقایسه با دافوس آجا بیشتر است.	

تجزیه و تحلیل سایر داده‌ها و ارائه یافته‌های تحقیق

۱- ارتباط دافوس سلطنت عمان با مرکز دانشگاه جامع سلطان قابوس در زمینه تبادل استاد و نیز تشکیل چند واحد درسی در دانشگاه مورد بحث تجربه مناسبی برای حضور نظامیان در مراکز دانشگاهی و آشنایی با آن و دانشجویان غیر نظامی است که اصلح است برخی دروس دافوس آجا در یکی از دانشگاه‌های نزدیک دافوس آجا (دانشگاه تهران، تربیت مدرس و ...) برگزار شود.

۲- انجام رزمایش مدیریت بحران که با حضور کلیه نیروهای مسلح سلطنت عمان در طول ترم تحصیلی برگزار می‌شود؛ آموزشی عملی برای درک و فهم مشترک در صحنه واقعی به وجود آورده و شرح وظائف هر نیرو در ابتدای آغاز بحران‌هایی مانند سیل، زلزله و ... مشخص بوده که هماهنگی دستگاه‌های دولتی و نظامی به وضوح قابل مشاهده است؛ لیکن در جمهوری اسلامی ایران انجام عملیات همیاری و کمک‌رسانی در ساعات اولیه بحران به صورت خودجوش و داوطلبانه انجام که گاهی تداخل با دستگاه‌های دولتی را نیز به همراه دارد. اصلح است رزمایش مدیریت بحران در دافوس آجا مزید گردد.

۳- هنر سخنوری، تقویت اعتماد به نفس و مهارت برقراری ارتباط کارکنان، در دستور کار آموزش نیروهای مسلح سلطنت عمان بوده و در طول دوره‌های متعدد به ویژه نشست‌های تخصصی و کارگاه‌های مهارت در دافوس عمان نیز تقویت می‌گردد و در هنگام ارائه مطالب آموزشی، سؤال نمودن دانشجویان از فرماندهان نیروها و ... به صورت غیر مترقبه و با توجه به موضوع سخنرانی‌ها و بدون هماهنگی با فرمانده دافوس عمان از مصادیقی است که چنانچه به مقوله‌های پیش گفته در سطح ارتش ج.ا.ا توجه شود شاهد تقویت اعتماد به نفس و هنر سخنوری در بین افسران یگان‌های آجا خواهیم بود.

۴- دفاع از پایان‌نامه‌های انفرادی دانشجویان سلطنت عمان قبل از اتمام دوره دافوس شرط اعطای مدرک دانش‌آموختگی بوده که با فراهم نمودن بسترهای لازم، این مهم برای دانشجویان انجام و انگیزه لازم نیز به وجود می‌آید. در حالی که بیش از نیمی از دانشجویان دانش‌آموخته دافوس آجا حتی موضوع تحقیق خود را نیز تا پایان دوره ارائه نمی‌نمایند. اصلح است با انجام جلسات کارشناسی نسبت به مانع‌زدایی‌ها در راه دفاع از پایان‌نامه‌ها اقدام شود.

۵- تجربه استفاده از بالگرد برای کلیه دانشجویان جهت شناسایی منطقه عملیات و اثرات مثبت این شناسایی در طرح‌ریزی‌ها و ... تاثیرات مطلوبی داشته که چنانچه دافوس آجا نیز در این خصوص اهتمام نماید مثر ثمر خواهد بود.

۶- هدفی که در دافوس آجا در قالب دوره آموزشی در چهارچوب دروس نظری (تخصصی) مدنظر قرار دارد، آشنایی افسران از نیروهای سه‌گانه و قرارگاه باقابلیت‌های یکدیگر است که در ارتش سلطنت عمان در قالب دروس مشترک و به‌صورت سخنرانی توسط اساتید هوایی و دریایی برای جمع دانشجویان ارائه می‌شود.

۷- در دافوس آجا دروس پدافند، آفند، جنگ نامنظم، جنگ ناهمتراز، عملیات مشترک، پدافند غیرعامل هر کدام حدود ۱۵ درصد و سایر موضوعات تخصصی حدود ۱۰ درصد کل زمان آموزش‌های تخصصی را به خود اختصاص داده‌اند و لیکن در دافوس سلطنت عمان دروس پدافندی،

آفندی و دروس مرتبط با جنگ ضد تروریسم هر کدام ۳۰ درصد دروس و امور متفرقه ۱۰ درصد کل زمان را به خود اختصاص داده‌اند.

۸- در دروس پژوهشی هر دو دافوس مطالعات گروهی و تحقیق انفرادی و پایان‌نامه پیش‌بینی شده است با این تفاوت که پژوهش‌های گروهی در دافوس آجا با نظارت و هدایت اساتید راهنما و مشاور در قالب کلاس‌های منظم مطالعاتی صورت می‌گیرد؛ لیکن در دافوس سلطنت عمان بدون حضور اساتید و صرفاً توسط گروه‌های دانشجویان انجام می‌شود. انجام پایان‌نامه‌های فردی و گروهی و دفاع از هر یک نیز شرط دانش‌آموختگی از دافوس عمان بوده و هر دانشجو موظف به دفاع از پایان‌نامه‌های مورد بحث خود تا پایان هفته آخر دافوس عمان است که این مبحث در دافوس آجا فقط برای پایان‌نامه گروهی صدق کرده و دفاع از آن الزامی است.

۹- دروس پژوهشی دافوس آجا شامل مطالعات گروهی و تحقیق انفرادی ۳ واحد و پایان‌نامه ۶ واحد، جمعاً ۹ واحد و دروس پژوهشی دافوس عمان شامل مطالعات گروهی (مطالعه بحران‌ها، بررسی جنگ‌های اخیر) جمعاً ۱۲ واحد است.

۱۰- تفاوت‌ها در اهداف اجرای رزمایش دافوس دو کشور در نگرش عملی‌تر در دافوس آجا است به این ترتیب که سناریوهای متعدد در دکترین عملیاتی ارتش جمهوری اسلامی ایران تدوین شده است و در قالب دروس تخصصی آن‌هم به شکل رزمایش طراحی شده و به این ترتیب در قالب ۳ ترم اجرا می‌شود که در دافوس سلطنت عمان اجرای رزمایش‌ها بیشتر جنبه دریاپایه داشته و ارتش این کشور دولت متخاصمی را به صورت عملی و در واقعیت برای خود متصور نمی‌داند.

۱۱- زمان آموزش رزمایش میدانی و کار روی نقشه در دافوس سلطنت عمان در مقایسه با این زمان در دافوس آجا بیشتر است.

۱۲- کارگاه‌های آموزشی دافوس آجا در قالب بررسی منطقه عملیات و به منظور طرح‌ریزی اطلاعات در اردوگاه منجیل و با استفاده از استادان دافوس برگزار می‌شود. کارگاه‌های آموزشی دافوس سلطنت عمان در حوزه‌های متنوع‌تری شامل مدیریت بحران، بازی جنگ، عملیات مشترک، توسعه‌ی روح گروهی و مهارت‌های کارگروهی (مدیریت حوادث و اتفاقات غیرمترقبه، مدیریت استراتژیک،

تحلیل مشکلات و تصمیم‌گیری) و ... با دعوت از اساتید و مستشاران خارجی و صدور گواهینامه دوره برگزار می‌گردد.

۱۳- نشست‌های تخصصی و موضوعات آن در دافوس عمان هم از نظر تعداد هم از نظر نوع موضوع با دعوت از شخصیت‌های کشوری و لشکری، اساتید مطرح دانشگاه‌ها، سفرای کشورهای مطرح و ... بیشتر و کیفی‌تر از دافوس آجا می‌باشد.

۱۴- آموزش محورشناسی در دافوس آجا از منظر مدت و اهداف آموزش و واحد آموزشی (یک واحد) با دافوس عمان مشابه ولی از منظر تنوع جغرافیایی با یکدیگر متفاوت است. به گونه‌ای که آموزش محورشناسی در دافوس آجا شامل تمام استان‌های کشور بوده ولی در عمان فقط استان ظفار مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۱- تشابه زیادی سیستم آموزش دافوس سلطنت عمان با دافوس ارتش جمهوری اسلامی ایران دارد؛ لیکن سطح آموزش دافوس سلطنت عمان نسبت به سطح آموزش دافوس آجا در سطح پایین‌تری قرار دارد و بیشتر برنامه‌ریزی و سرفصل‌ها به خصوص در دروس تخصصی نظامی بر پایه تکنیک و تاکتیک و در سطح تاکتیکی است در صورتی که سرفصل‌های دروس دافوس آجا در سطح تاکتیکی برنامه‌ریزی گردیده است.

۲- هدف آموزشی دروس نظری در دافوس سلطنت عمان، به اشتراک گذاشتن دانش نظامی تخصصی تمام رسته‌ها به تمامی دانشجویان است. لیکن هدف دروس نظری در دافوس آجا ایجاد فهم مشترک از طرح‌ریزی و همکاری رسته‌ها و نیروها در سطح یکم تاکتیک شامل تیپ و بالاتر است.

۳- نوع فعالیت پژوهشی در دافوس عمان تقریباً مشابه به دافوس آجا است ولی مجری و نظارت کیفی در دافوس عمان به عهده سامانه آموزش ولی در دافوس آجا به عهده معاونت پژوهش و تولید علم می‌باشد.

۴- دروس پژوهشی دافوس آجا شامل مطالعات گروهی و تحقیق انفرادی ۳ واحد و پایان نامه ۶ واحد، جمعاً ۹ واحد است. دروس پژوهشی دافوس عمان شامل مطالعات گروهی (مطالعه بحران‌ها، بررسی جنگ‌های اخیر) جمعاً ۱۲ واحد است.

۵- هدف آموزشی اجرای دروس عملی و به‌ویژه اجرای رزمایش در سلطنت عمان بر دکتین تهدیدات دریایی قرار گرفته درحالی که در اهداف آموزشی اجرای رزمایش در دافوس آجا از دو نوع تهدید (کلاسیک، ناهمتراز) بهره‌برداری می‌شود.

۶- زمان آموزش رزمایش میدانی و کار روی نقشه در دافوس سلطنت عمان در مقایسه با این زمان در دافوس آجا بیشتر است.

۷- دافوس آجا از ۹ عنوان سرفصل تخصصی دروس زمینی به مدت ۲۸۸ ساعت آموزش، لیکن دافوس عمان از ۱۰ عنوان سرفصل تخصصی زمینی به مدت ۱۸۸ ساعت آموزش تشکیل شده که با توجه به یک عنوان سرفصل بیشتر در دافوس عمان نسبت به دافوس آجا، به مدت ۱۰۰ ساعت آموزش کمتری ارائه می‌شود.

۸- دافوس آجا از ۱۱ عنوان سرفصل دروس مشترک به مدت ۳۶۸ ساعت آموزش و با مجموع ۲۰ عنوان سرفصل دروس نظری با ۳۷۶ ساعت آموزش تشکیل شده ولی دافوس عمان از ۱۴ عنوان سرفصل مشترک به مدت ۴۷۷ ساعت آموزش و با مجموع ۲۴ عنوان سرفصل دروس نظری با ۶۶۵ ساعت آموزش تشکیل یافته که تعداد سرفصل‌های آموزش مشترک دافوس عمان بیشتر از دافوس آجا بوده و مدت زمان ارائه آموزش مشترک و مجموع مدت زمان دروس نظری نسبت به دافوس آجا بیشتر است.

پیشنهاد

(۱) نسبت به تدوین آیین اجرایی رزمایش‌های مشترک دانشجویی دانش‌آموختگان دافوس آجا و سلطنت عمان به صورت حضوری با تعداد محدودی از دانشجویان و یا وبیناری به منظور تبادل تجارب و ... به صورت سالیانه در هر دانشگاه اقدام شود.

(۲) نسبت به مزید نمودن موضوعات زیر را در سرفصل‌های آموزشی مشترک و تخصصی اقدامات لازم را به عمل آید:

الف- مهارت‌های ارتباطی و فن سخنوری، ب- آشنایی با امور مالی، پ- مهارت‌های افسر ستاد، ت- تاکتیک‌های نوین مبارزه با عناصر تکفیری و تارشرگی (با توجه به جنگ‌های اخیر در عراق، سوریه و ...)، ث- مدیریت بحران،

ج- رزمایش مردم یاری و مدیریت بحران در خصوص حوادث طبیعی و ...

(۳) ضمن هماهنگی با معاونت تربیت و آموزش آجا و ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان‌های امنیتی و ... به منظور تعامل با کشورهای هم‌پیمان از کاردار نظامی آن کشورها در تهران جهت سخنرانی و نیز برگزاری نشست‌های تخصصی در دافوس آجا دعوت به عمل آورد.

محدودیت‌ها:

تعداد افسران در دسترس که دوره دافوس در هر دو کشور را طی نموده باشند زیاد نبوده و محقق مجبور به مصاحبه با حداقل خبرگان مربوط در زمینه موضوع تحقیق بوده است.

به دلیل عدم وجود منابع کافی به زبان فارسی، محقق مجبور به ترجمه منابع مطالعه از زبان عربی بوده است. با توجه به گستردگی اهداف تحقیق که زمان بیشتری را می‌طلبد لیکن به واسطه کمبود زمان دفاع از پایان نامه، این تحقیق در مدت کمتری تهیه گردیده است.

پیشنهاد می‌گردد مقایسه تطبیقی سامانه آموزشی دافوس آجا با دافوس کشورهای هند و چین نیز مورد تحقیق قرار گیرد.

پیشنهاد می‌گردد بررسی شیوه‌های ارتقای انگیزه در دانشجویان دافوس کشورهای هم‌پیمان سلطنت عمان، چین، پاکستان و هند و امکان‌سنجی به‌کارگیری آن شیوه‌ها در دافوس آجا نیز مورد تحقیق قرار گیرد.

منابع:**الف- منابع فارسی:**

۱. افشاری، سعید، دانشجوی دوره ۱۵-۲۰۱۴ دافوس کشور عمان، گزارش تحصیلی آموزشی در دافوس ارتش عمان جهت ارائه به دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا ارتش ج.ا.
۲. الوانی و سلطانی، (۱۳۸۹)، تصمیم گیری و خط مشی گذاری دولتی، تهران: انتشارات سمت.
۳. برنامه درسی کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ج.ا.ایران، انتشارات دافوس، ۱۳۹۵
۴. تقوا طلب، شیرزاد، شیخ، محمدرضا، پرواس، سیدرضا، طرح ریزی اطلاعات، انتشارات دافوس آجا، چاپ اول، ۱۳۹۵
۵. رستمی، محمود، (۱۳۸۶)، فرهنگ واژه‌های نظامی، چاپ دوم، تهران: انتشارات ایران سبز.
۶. تقوا طلب، شیرزاد، شیخ، محمدرضا، پرواس، سیدرضا، (۱۳۹۵)، طرح ریزی اطلاعات، چاپ اول، تهران: انتشارات دافوس آجا.
۷. دستورالعمل اجرای آموزش عملی محورشناسی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی دافوس آجا، سال ۹۹.
۸. دستورالعمل اجرای بررسی منطقه عملیات منجیل، معاونت آموزش و تحصیلات تکمیلی دافوس آجا، سال ۹۹.
۹. دستورالعمل اجرای رزمایش‌های مشترک روی نقشه، معاونت آموزش و تحصیلات تکمیلی دافوس آجا، سال ۹۹.
۱۰. س.ک.ن.م، سند راهبردی توسعه آموزش عالی نیروهای مسلح، اولویت‌های برنامه پنجم تربیت و آموزش عالی ن.م، زیربند ۳ از بند (و) ماده ۱۶
۱۱. شیخ، محمد رضا، حسن پور، حمید، طرح ریزی اطلاعات، انتشارات دافوس آجا، تهران، ۱۳۹۴
۱۲. ضیغمی نژاد، پرویز، دانشجوی دوره ۱۶-۲۰۱۵ دافوس کشور عمان، گزارش تحصیلی آموزشی در دافوس ارتش عمان جهت ارائه به دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا ارتش ج.ا.
۱۳. طحانی، غلامرضا، فدوی، افراسیاب، عملیات توسعه و پدافند داخلی، انتشارات دافوس آجا، تهران، ۱۳۹۲

۱۴. ولی وند زمانی، حسین. لوئی، محمد رضا. ملکی، غلامرضا، تصمیم سازی و تصمیم‌گیری، انتشارات

دافوس آجا، تهران، ۱۳۹۸

ب- منابع انگلیسی:

Alkahtani, M., Ahmad, A., Darmoul, S., Samman, S., Al-zabidi, A., & Matraf, K. B. (2016). Multitasking trends and impact on education: A literature review. *International Journal of Educational and Pedagogical Sciences*, 10(3), 1006-1012.

ج- منابع عربی:

- معاونت آموزش دافوس عمان، (۲۰۱۹)، الاداره و القيادة، سلطنت عمان کلیه القيادة و الارکان القوات السلطان المسلحة، الطبعة الاولى.

- معاونت آموزش دافوس عمان، (۲۰۱۹)، الاستراتيجيات، سلطنت عمان کلیه القيادة و الارکان القوات السلطان المسلحة، الطبعة الاولى.

- معاونت آموزش دافوس عمان، (۲۰۱۹)، الاعلام العسكريه، سلطنت عمان کلیه القيادة و الارکان القوات السلطان المسلحة، الطبعة الاولى.

د- سایت‌های اینترنتی

<https://www.mod.gov.om/ar-OM/Pages/contacts-us.aspx>

<https://www.mod.gov.om/ar-OM/Pages/about-us.aspx>

<https://www.ar.m.wikipedia.org>

<https://www.tanmia.om/arabic/sultanate-of-oman>